

manier om fommige onderwerpen te beschouwen, verscheidene zonderlinge verschijnsels hebben waargenomen, die het moeijelijk valt te verklaren. Allen ontleenden zij, buiten twijfel, hunnen oorsprong uit de bijzondere wending van zinnen geest: veelligt hiernit, dat hij zich te uitsluitend op louter Mathematische voorwerpen toegelegd, en daardoor niet genoegzaam gelet heeft op de verschillende soorten van zekerheid en klaarblijkelijkheid: mischien had daardoor zijn geest de hebbelijkheid niet verkregen, of verloren, om derzelve verschillende trappen te onderscheiden en te waarden: mischien mangelde het hem aan genoegzaam inzicht in de ware grondbeginsels eener zuivere Bovennatuurkunde en in derzelve toepassing, en was daaruit die zonderlinge, doch niet ongemeene, gesteldheid des geest ontstaan, van meer door het schitterende van eene tegenwerping, door het opwerpen van zwarigheden, dan door de kracht van een moreel bewijs getroffen te worden: maar geene dier verschijnselen hadden hunnen oorsprong in zijn hart. Opreghtheid, eerlijkheid, standvastigheid, afkeer van alle kruiping, waren de hoofdtrekken van zijn karakter.

Van zijne standvastigheid heeft hij doorlaande blijken gegeven in de wijze, waarop hij de verbazende smerten en de ijsfelijke folteringén gedragen heeft, die een bijna onlijdelijk ongemak hem vele jaren achter een heeft doen onder vinden. Ik ben, gedurende ons verblijf te Parijs, meermalen getuigen geweest van de stoifche hardheid, waarmede hij dien geweldigen strijd doorworsteld heeft: een strijd, die meestal jaar op jaar den waardigen Man aanziel, en meer dan eens voor zijn leven heeft doen vreezen. Hij stierf den eersten van Slagmaand II. in den ouderdom van zeven-en-zestig jaren.

Dit verlies was voor de Eerste Klasse te meer grievend, daar de Mechanici van dien stempel zeer zeldzaam zijn, en dat zij de hulp en de medewerking van den Heer **ÆNÆ** in vele zaken had ondervonden. Het gevoel van dat verlies werd op nieuw opgewekt, toen de Klasse zich weinige maanden daarna ook den Heer **VAN BEECK CALKOEN** door den dood zag ontrukken.

Hoewel **CALKOEN** slechts den ouderdom van 38 jaren bereikt heeft, had hij zich reeds eenen gevestigden roem onder de eerste Mathematici en de beste Sterrekundigen van onzen tijd verworven: reeds hadt hij verscheidene Leerlingen gevormd, eenen zoo grooten meester waardig, en die door uitgegeven stukken getoond hebben, wat zij zijn, wat men van hen te wachten hebbe.

Zijne bestemming tot het Predik-ambt, waartoe hij de noodige Studiën voltooid, en zelfs als proeveling den Kansel beklommen had, heeft hem niet belet,

let, zijne heerschende drift voor de Mathematische, Physische en Astronomische Studiën te volgen, en eindelijk aan deze, waaraan hij zich dan geheel toewijde, zijnen voornamen arbeid te besteden. Hij werd daarin door de beroemde Hoogleraren HENNERT en ROSSIJN, onze geëerde Medeleden, onderwezen, en de Hooge Schole verlaten hebbende, begaf hij zich naar Gotha, om zich, even als NIEUWLAND, onder geleide van den Heer VON ZACH, in de Sterrekunde te oefenen.

Verschillende verhandelingen over gewigtige ingewikkelde Mathematische Onderwerpen, door hem uitgegeven, of aan de Eerste Klasse des Instituuts aangeboden, en waarvan het overbodig zoude zijn hier de titels op te noemen, vooral zijn groot Werk over de *Scheepsbouw*, toonen genoegzaam aan, hoe hij tot in het diepste der Wiskunde was doorgedrongen: zij dragen kenmerken van zijn genie, om de moeilijkste stoffen te behandelen, van zijne zucht, om zich nieuwe wegen in de Wetenschap te banen, als of hij, LUCRETIUS volgende, met de daad te kennen gaf.

Avia Picridum peragro loca, nullius ante

Trita solo: juvat integros accedere fontes.

In de Sterrekunde maakte hij het Observatorium te Utrecht tot eene plaats van bestendige waarnemingen; iets, waar aan het lang in ons Land ontbroken had; en tevens tot eene Oefenschool voor zijne Leerlingen.

Zijne geheele ziel was aan de Wiskunde toegewijd; hij oordeelde in haar de schoonste, de belangrijkste van alle Wetenschappen te vinden; hij waardeerde ze niet alleen, maar hij beminde ze tot geestvervoering toe; en misschien heeft hem die zelfde vervoering wel eens minder gunstig doen oordeelen over andere takken, zelfs dier Wetenschappen, welke in de beschouwing der Natuur bestaan, dan hij bij eene mindere uitsluitende bewondering voor éenen eenigen tak zoude gedaan hebben.

Zijne vroegere Studiën in de Geleerde Talen, Letter- en Oudheidkunde bleven hem niet te min altijd dierbaar; zij strekten hem tot sieraad en nut beiden. Zij kwamen hem uitmuntend te stade, toen hij op 't eind zijner Akademische loopbaan eene schoone Verhandeling in 't licht gaf, over de *Zonnewijzers der Ouden*; een Werk, waarin hij blijken gaf zijner kunde in het gedeelte der Mathematische Wetenschappen, hetwelk tot dat onderwerp betrekking heeft; van zijne bedrevenheid in de zuivere Wiskunde; en van zijn critisch oordeel, om plaats in de Schriften der Ouden, over de Zonnewijzers handelende, uit den aard der zaken toetelichten en optehelderen.

Maar

Maar vooral deden die vorige Studiën, te zamen met zijne groote ervarenheid in de Sterrekunde, aan CALKOEN den uitmuntendsten dienst, toen hij, kort daarna, die doorwrochte Verhandeling schreef, waarmede hij den prijs behaalde, welken het Teijlers Genootschap hadt uitgelooft over de gewigtige vraag: „is 'er „ goede grond, om, gelijk in een en ander gedrukt werk geschiedt, de Mosaïsche „ en Christelijke Godsdienst-leer voor zoo verre gelijk te stellen met sommige „ Godsdienst-leeren der Heidenen, dat men ze even eens kan afleiden en verklaren „ uit de bloote menschelijke beschouwingen van de hoofdstoffen en natuurlijke „ kracht des Heelals, of uit aloude verhalen van Sterrekundige verschijnselen, „ Mythologische overleveringen, en verbloemde beschrijvingen van den loop der „ Hemelsche Ligchamen”? — Het was zeker eene stoutte onderneming, om, in het begin zijner loopbaan, ten strijde te trekken tegen zulke Mannen, als DUPUY en VOLNEY, aan welke men, hoe men ook over hunne Godsdienstige gevoelens oordeele, zonder onregtvaardigheid, den roem van geleerdheid, eerlijkheid en gevestigde achting niet weigeren kan. Groot was het, Overwinnaar verklaard te worden.

Denkt echter niet, Mijne Heeren! dat CALKOEN, nog zoo jong, dat werk ondernam, enkel uit eene, wel is waar geoorloofde, mischien ook pligtmatige, zucht tot roem, en om met VIRGILIUS te kunnen zeggen:

Tentanda via est, quâ me quoque possum

Tollere humo, victorque virum volitare per ora.

Neen, hij deed zulks uit begeerte, om eenmaal, ware het mogelijk, paal en perk te stellen aan het madeel, dat anders denkenden, door hunne alom verspreide en gretig gelezen schriften, aan den zuiveren Christelijken Godsdienst zouden kunnen toebrengen. Wat mij betreft, ik ondervind altijd een waar genoegen, eenen zuiveren troost, wanneer ik ware Wijsgeren, als BONNET en TREMBLEY, beroemde Wiskunstenaars, als CASTILLON en CALKOEN, ter verdediging van het Christendom zie optreden: ten vollen overtuigd, dat daar door een wezenlijken dienst bewezen wordt, ik zal niet zeggen aan de waarheid van dien Godsdienst, want die staat even vast, als een eenig Mathematisch voorstel; hoewel die vastheid op andere gronden rust; maar aan het tegengaan van den invloed, dien sommige schrijvers op ligtzinnige geesten uitoefenen: ja welligt meerder dienst, dan wanneer die zelfde Godsdienst door mannen, welke denzelven ambtshalve verkondigen, verdedigd wordt.

C

CAL-

CAL KOEN was van de waarheid des Godsdiensts volkomen overtuigd, en hij ondervond deszelfs troost in die langdurige smerten, welke een zeer pijnlijk ongemak, dat hij wist, niet dan met den dood te zullen eindigen, hem gedurende derde half jaren heeft doen lijden. Hij zag zich, als ik mij zoo mag uitdrukken, flukswijze sterven; maar, zoo veel lijdend, volbragt hij met de zelfde kalmte van geest zijne Ambtsbezigheden, vervolgde hij zijne Studiën, deed hij bestendig zijne waarnemingen, nam hij de zelfde zorg voor zijne Leerlingen. Het Christendom was zijn troost; deszelfs troostrijke invloed beurde hem op, bragt bij hem eene onbegrijpelijke gelatenheid te weeg, verschafte hem tevredenheid, en, zelfs in 't midden van zijn leed, een betrekkelijk geluk. Na mij in den voorlaatsten brief, dien ik van hem ontving, in 't breedte over zijnen toestand, dien hij naar waarheid beschouwde, en over den troost, dien hij in den Godsdienst vondt, onderhouden te hebben, eindigde hij met deze woorden, die op mij eenen diepen indruk gemaakt hebben.

„ Maar waartoe hierover verder uitgeweid? alleen nog deze verzekering: dat, „ hoe schoon de beschouwing der Godsdienstige waarheden ook zijn moge, het „ gevoel van haren invloed op het h art, ten tijde wanneer zulks ware *behoefte* is, „ krachtiger, edeler, verhevener is, dan zulks zich door mond of pen laat „ vermelden; en als ook uwe ure zal gekomen zijn, geniet dan dien vrede, welks „ geluk ik smake in de volste ruimte.”

Eenigen tijd daarna ontsliep die Christelijke Wijsgeer rustig, nalatende eene bedrukte Weduwe, jonge Kinderen, bedroefde Leerlingen en Vrienden; eene Hooge Schole, eene gehele Stad, in diepen rouw gedompeld, en de Wetenschappen het gemis van een harer beroemdste Voorstanderen en Beoefenaren beweenede.

Twee zulke gewigtige en zoo spoedig op  lkanderen gevolgde slagen troffen de Eerste Klasse te sterker, daar zij aldus, in een en hetzelfde vak van Wetenschappen, twee harer beste Leden verloor. Hier mede echter eindigden hare rampen niet. De Heer MULDER, Hoogleeraar te Groningen, welke, na eenige jaren een overgroot sieraad der Franeker Hooge Schole geweest te zijn, nu aan die van Groningen de vruchten zijner geleerdheid en zijner bedrevenheid in Heel- en Vroedkunde deed genieten, en reeds aan dezelve zoodanige diensten bewezen had, als men van zulk een Man kon verwachten, werd in nog zeer jeugdige jaren aan het getal der Correspondenten van de Klasse door den dood ontrukkt.

De dood ontnam ook aan de Eerste Klasse, doch in gevorderden ouderdom, haren Correspondent, den Heer LAMBERTUS NIEUWENHUIS, te Enschede: een Man, wel is waar, onder de eigenlijk gezegde geleerden niet te rangschikken, maar een ervaren liefhebber, een vlijtig beoefenaar der Sterrekunde, op eene voordeelige wijze door verscheidene uitgegevene Waarnemingen bekend.

Hij